

Nr. 2236/C/2192/III-5/2015

CONCLUZII

formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
în cauza nr. **3061/1/2015/HP/P** a Înaltei Curți de Casație și Justiție, având ca obiect
rezolvarea de principiu a următoarei probleme de drept:

Dacă ordonanța procurorului ierarhic superior (prin care, în baza art. 335 alin. (1) Cod procedură penală este admisă plângerea părții vătămate și se dispune infirmarea ordonanței procurorului de caz și redeschiderea urmăririi penale), este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară potrivit art. 335 alin. (4) Cod procedură penală în situația în care urmărirea penală a fost începută *in rem* și nu *in personam*.

I. Situația premisă care a generat problema de drept supusă dezlegării

Judecătorul de cameră preliminară de la Curtea de Apel Galați a fost sesizat, în cauza nr. 524/44/2015, pentru a confirma redeschiderea urmăririi penale în cauza nr. 596/P/2014 a Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Galați, ca urmare a faptului că, prin ordonanța nr. 88/II/2/2015, procurorul general al acestui parchet a infirmat soluția de clasare dată inițial în dosarul menționat și a dispus reluarea urmăririi penale.

Judecătorul de cameră preliminară a apreciat că „*nu poate proceda la judecarea cauzei deoarece nu poate stabili cu exactitate dacă îi revine competența de a proceda*

la confirmarea ordonanței”. Justificând această imposibilitate, judecătorul de cameră preliminară, după o expunere a dispozițiilor de procedură incidente în cauză, reține: „Din analiza coroborată a prevederilor art. 335 alin. 1 Cod procedură penală și art. 341 Cod procedură penală, consider că singurul mod în care procurorul ierarhic superior poate declanșa procedura prevăzută de art. 335 alin. 1 (și implicit cere confirmarea soluției) este acela al sesizării din oficiu pe calea controlului ierarhic de legalitate și oportunitate prevăzut în cazul nostru de dispozițiile art. 77 lit. k), l), m) p) din ordinul nr. 2632/C/2014 al Ministrului Justiției privind Regulamentul de ordine interioară al parchetelor”.

Formulând apoi observația că, în cauza supusă confirmării, urmărirea penală se desfășurase numai in rem, nu și in personam (aspect în legătură cu care formulează o serie de critici asupra actelor de urmărire penală), după o serie de aprecieri cu caracter general asupra rolului ce revine judecătorului în cadrul procedurii confirmării redeschiderii urmăririi penale (rol pe care îl identifică cu acela de judecător al unui conflict între doi procurori) și separat de ridicarea din oficiu a unei excepții de neconstituționalitate, judecătorul formulează finalmente întrebarea preliminară în termenii următori:

« „Dacă ordonanța procurorului ierarhic superior (prin care, în baza art. 335 alin. (1) Cod procedură penală este admisă plângerea părții vătămate și se dispune infirmarea ordonanței procurorului de caz și redeschiderea urmăririi penale), este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară potrivit art. 335 alin. (4) Cod procedură penală?” în situația în care urmărirea penală a fost începută in rem și nu „in personam”».

II. Examenul de admisibilitate a sesizării

Actul de sesizare ridică în această cauză o problemă specifică, constând chiar în identificarea în cadrul încheierii a problemei de drept supuse dezlegării.

Astfel, partea dispozitivă a încheierii, aceea în care judecătorul enunță dispoziția de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nu conține și problema de drept a cărei lămurire se solicită. Acest mod de redactare nu ar pune în sine probleme în măsura în care considerentele hotărârii de sesizare ar fi neechivoce și în ele s-ar regăsi cu claritate problema de drept.

În cauză însă judecătorul prezintă, în considerente, o multitudine de probleme legate de procedura confirmării, dintre care se pot identifica cel puțin următoarele:

Prima, dacă judecătorul ar avea „*competența*” de a soluționa sesizarea procurorului (pagina 4 paragr. 10). Din cuprinsul încheierii rezultă însă că prin „*competență*” autorul sesizării se referă în realitate la condițiile de admisibilitate a sesizării.

Cât privește *admisibilitatea sesizării*, judecătorul apreciază că aceasta ar depinde de procedura urmată în cadrul parchetului de către procurorul ierarhic superior celui care a dispus clasarea, respectiv dacă el a infirmat ordonanța de clasare *din oficiu sau la plângerea unei persoane* (pagina 5, paragr. 10 și urm.);

În esență, judecătorul consideră că nu ar fi supusă confirmării decât redeschiderea urmăririi penale dispusă în cadrul controlului exercitat din oficiu, nu și aceea dispusă ca urmare a plângerii unei persoane. Soluția contrară ar însemna, în opinia aceluiași judecător, „*a răpi uneia din părțile în cauză un grad de jurisdicție spre deosebire de dispozițiile art. 341 Cod procedură penală care presupune, la cererea părții interesate un dublu grad de control (procurorul ierarhic superior și instanța de judecată), prevăzute de art. 335 Cod procedură penală în varianta în care această procedură s-a declanșat la cererea părții interesate, ar priva partea interesată de o cale de atac, în ipoteza în care instanța de judecată nu ar confirma soluția procurorului ierarhic superior, apreciind că soluția de clasare a procurorului de caz este corectă. În această situație, partea care a declanșat procedura nu ar avea o cale de atac, și nici nu ar mai putea beneficia de procedura prevăzută de art. 341 Cod procedură penală, existând autoritate de lucru judecat față de soluția pronunțată în procedura prevăzută de art. 335 Cod procedură penală*”.

O altă problemă de care se preocupă autorul sesizării este *soluția pe care o poate pronunța judecătorul de cameră preliminară* când procurorul solicită confirmarea redeschiderii urmăririi penale. Sub acest aspect, judecătorul apreciază că textul de lege este deficitar întrucât nu prevede decât „confirmarea”, nu și soluția contrară (pag. 5, paragr. 14).

Confuzia este evidentă, norma din art. 335 alin. (4) potrivit căreia „redeschiderea este *supusă* confirmării” (s.n.) semnifică obligația procurorului de a se

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

adresa judecătorului, acesta având apoi posibilitatea de a confirma redeschiderea urmăririi sau de a respinge cererea procurorului de confirmare a redeschiderii.

De asemenea, autorul sesizării pune în discuție și *admisibilitatea sesizării în funcție de etapele, în rem sau in personam, ale urmăririi penale* (pagina 6, paragr. 16).

În fine, încheierea de sesizare se referă la *compatibilitatea dintre procedura confirmării redeschiderii urmăririi penale și principiul separației funcțiilor judiciare* în cazul când redeschiderea este subsecventă controlului exercitat de procurorul ierarhic superior celui care a emis inițial soluția (pagina 6, paragr. 11).

Acest mod de redactare a încheierii, precum și ponderea pe care fiecare dintre aceste probleme o are în cadrul considerentelor fac dificilă identificarea problemei de drept cu care judecătorul investește instanța supremă.

Dificultatea nu este într-un totuș surmontată nici de faptul că, la pagina 6 a încheierii, judecătorul arată că: **«*va sesiza Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală cu următoarea problemă de drept: „Dacă ordonanța procurorului ierarhic superior (prin care, în baza art. 335 alin. (1) Cod procedură penală este admisă plângerea părții vătămate și se dispune infirmarea ordonanței procurorului de caz și redeschiderea urmăririi penale), este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară potrivit art. 335 alin. (4) Cod procedură penală?” în situația în care urmărirea penală a fost începută în rem și nu „in personam”*»**

Dimpotrivă, chiar modul de redactare a întrebării ridică un dubiu asupra intenției judecătorului de a sesiza Curtea cu una sau cu două probleme de drept: punctuația care ar trebui să „delimiteze” problema de drept (închiderea ghilimelelor) pare a întemeia concluzia că întrebarea se referă la incidența dispozițiilor privind confirmarea redeschiderii urmăririi atunci când aceasta a fost dispusă ca urmare a plângerii unei persoane, și nu din oficiu. Însă, faptul că această problemă este trecută între paranteze, precum și faptul că fraza se încheie cu distincția între urmărirea penală in rem și cea in personam pot contura concluzia că și acest din urmă aspect ar constitui o problemă supusă dezlegării.

De aceea, făcând abstracție de problemele enunțate în încheiere în mod evident fără intenția de a solicita dezlegarea lor, vom analiza condițiile de admisibilitate a sesizării în privința ambelor probleme de drept arătate de judecător în paragraful citat.

II.1. Privitor la chestiunea caracterului in rem sau in personam al urmăririi penale, anume la problema dacă redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării chiar atunci când urmărirea penală nu a cunoscut faza efectuării ei in personam, fiind doar începută in rem, sesizarea este inadmisibilă, pentru următoarele motive:

Când ridică problema caracterului in rem al urmăririi penale desfășurate în cauza în care este sesizat, judecătorul nu o face decât fie pentru a semnală unele procedee pe care le apreciază ca fiind, în cauză, neloiale, fie pentru a chestiona calitatea persoanei care a formulat plângerea împotriva soluției de clasare, respectiv abilitarea ei legală de a formula o astfel de plângere.

Judecătorul nu arată în ce măsură soluționarea pe fond a cererii de confirmare ar depinde de caracterul in rem sau in personam al urmăririi penale: nici modul de administrare a unor probatorii, nici îndreptățirea de a formula plângere împotriva soluției de clasare nu depind de caracterul in rem sau in personam al urmăririi penale. Pe de o parte, legalitatea administrării probei cu declarația martorului, precum și valoarea probatorie a unei astfel de declarații atunci când este dată de o persoană care, eventual, ar putea dobândi ulterior calitatea de suspect ori de inculpat, sunt reglementate de dispozițiile art. 114-116 și art. 118 din Codul de procedură penală, iar îndreptățirea de a formula plângerea împotriva soluției de clasare, de dispozițiile art. 341 din Codul de procedură penală. Pe de altă parte, admisibilitatea sesizării în vederea confirmării redeschiderii urmăririi nu depinde de evaluarea modului în care procurorul a respectat condițiile de legalitate privind aceste două instituții; o atare evaluare ar putea constitui, eventual, criterii pentru respingerea cererii de confirmare, așadar pentru examenul de fond al cauzei, și nu pentru admisibilitatea ei.

În concluzie, această problemă de drept nu satisface cerința ca de rezolvarea ei să depindă soluționarea fondului cauzei, ceea ce face inutilă analiza celorlalte condiții prevăzute la art. 475 Cod procedură penală.

II.2. Sesizarea este însă admisibilă cu privire la problema de drept constând în a ști dacă redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară și în situația în care redeschiderea a fost dispusă de către procurorul ierarhic superior care a efectuat controlul de legalitate a unei soluții de netrimitere în judecată ca urmare a plângerii formulate de o persoană, ori numai atunci când procurorul procedează la aceasta din oficiu.

Condițiile prevăzute la art. 474 Cod procedură penală sunt întrunite: judecătorul de drepturi și libertăți este investit cu soluționarea cererii în primă și ultimă instanță, instanța supremă nu s-a pronunțat asupra acestei chestiuni, nici printr-o hotărâre prealabilă și nici printr-o decizie în interesul legii, chestiunea nu face obiectul vreunui recurs în interesul legii și de lămurirea ei depinde soluționarea fondului cauzei.

Privitor la această din urmă condiție, trebuie precizat că, deși întrebarea se referă la o normă de procedură, de problema ridicată depinde modul de soluționare a obiectului unic al cauzei pendinte, respectiv cererea de confirmare formulată de către procuror.

În plus, soluția pe care o va pronunța judecătorul, de confirmare a redeschiderii urmăririi penale sau de respingere a cererii procurorului, influențează și modul în care se va soluționa, ulterior, pe fond, dosarul de urmărire penală.

Acest raport dintre problema de drept ridicată într-o procedură judiciară de a cărei soluționare este condiționată desfășurarea și soluționarea ulterioară, pe fond, a procesului penal a fost interpretată și în jurisprudența instanței supreme ca îndeplinind condiția de admisibilitate a întrebării preliminare prevăzută de art. 475 alin. (1) Cod procedură penală. Astfel, mutatis mutandis, sunt aplicabile considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală din decizia nr. 2/2015¹: *„între problema de drept a cărei lămurire se solicită și soluția dată asupra acțiunii penale (...) trebuie să existe o relație de dependență, în*

¹ M.Of. nr. 159 din 06 martie 2015.

sensul că decizia Înaltei Curți (...) să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal”.

În speță, acest efect concret asupra fondului procesului îl constituie continuarea urmăririi penale ori, dimpotrivă, menținerea soluției de netrimitere în judecată, întrucât, dacă judecătorul este abilitat să cenzureze redeschiderea urmăririi penale el va avea, totodată, posibilitatea de a nu confirma redeschiderea și, prin aceasta, de a menține în vigoare soluția inițială de clasare prin care s-a soluționat raportul de drept penal. Dimpotrivă, dacă nu îi revine acest drept, iar sesizarea procurorului este inadmisibilă, atunci procesul penal va continua asupra fondului, conform dispoziției procurorului.

Într-o situație mai apropiată de cea a prezentei cauze, având de stabilit admisibilitatea unei întrebări preliminare asupra unui aspect procedural ridicat într-o fază procesuală care nu ducea la dezlegarea raportului de drept penal, ci numai la stabilirea aptitudinii procedurii de a trece în acea fază procesuală care să antameze fondul, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a stabilit ca fiind întrunită condiția, întrucât *„de modul de soluționare a fondului cererii de redeschidere a procesului penal depinde lămurirea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a chestiunii de drept vizând admisibilitatea cererii”* (decizia nr. 22/2015²).

În concluzie, este admisibilă întrebarea preliminară pentru lămurirea chestiunii de drept constând în a ști dacă dispozițiile art. 335 Cod procedură penală privind confirmarea redeschiderii urmăririi penale sunt aplicabile atunci când redeschiderea se dispune cu ocazia efectuării controlului asupra soluției de netrimitere în judecată ca urmare a plângerii unei persoane ori numai când controlul se efectuează din oficiu.

² M. Of. nr. 486 din 02/07/2015.

III. Dispozițiile legale supuse interpretării:

ART. 335

Reluarea în caz de redeschidere a urmăririi penale

(1) Dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale. Dispozițiile art. 317 se aplică în mod corespunzător.

(2) În cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

(3) Când constată că suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit cu rea-credință obligațiile stabilite conform art. 318 alin. (3), procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

(4) Redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului, asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale. Încheierea judecătorului de cameră preliminară este definitivă.

(5) În cazul în care s-a dispus clasarea sau renunțarea la urmărirea penală, redeschiderea urmăririi penale are loc și atunci când judecătorul de cameră preliminară a admis plângerea împotriva soluției și a trimis cauza la procuror în vederea completării urmăririi penale. Dispozițiile judecătorului de cameră preliminară sunt obligatorii pentru organul de urmărire penală.

IV. Considerente cu privire la problema de drept supusă dezlegării

Pentru dezlegarea problemei de drept privitoare la domeniul de aplicare al art. 335 alin. (1) și (4) Cod procedură penală va trebui stabilit dacă, pentru a identifica în mod corect voința legiuitorului, sunt suficiente interpretarea teleologică (rațiunea pentru care legiuitorul a instituit confirmarea de către judecător a redeschiderii urmăririi penale) și cea logică ori dacă, aceste metode fiind insuficiente, ar trebui recurs suplimentar și la interpretarea sistematică a normelor, anume prin raportarea art. 335 la dispozițiile legale privind plângerea împotriva actelor și măsurilor de urmărire penală.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

În opinia noastră, această din urmă interpretare, cea sistematică, pe care o propune judecătorul autor al sesizării, nu este relevantă: dispozițiile din capitolul „Reluarea urmăririi penale” nu se completează cu cele din capitolul „Plângerea împotriva măsurilor și actelor procurorului”, iar incidența celor dintâi nu depinde de aplicarea celor de-al doilea.

Astfel, pe de o parte, capitolul „*Plângerea împotriva măsurilor și actelor procurorului*” reglementează regulile aplicabile plângerii împotriva tuturor actelor de urmărire penală: măsuri ale organelor de poliție, măsuri ale procurorului, acte îndeplinite pe baza acestora, soluții ale urmăririi penale.

Aceste norme instituie controlul judecătoresc cu privire la soluțiile de neurmărire penală ca o garanție a accesului la justiție al persoanei care se consideră vătămată de soluția prin care procurorul pune capăt procesului penal, întrucât în celelalte ipoteze, când procesul nu se sfârșește în faza de urmărire penală, actele de urmărire penală rămân oricum supuse controlului judecătoresc, în fazele care succed urmăririi penale.

Pe de altă parte, capitolul „*Reluarea urmăririi penale*” reglementează exhaustiv cazurile și procedura reluării urmăririi penale.

În cadrul acesteia, controlul judecătoresc după redeschiderea urmăririi penale constituie o garanție a caracterului echitabil al procedurii; ea se aplică acelor situații în care reluarea urmăririi penale are loc după soluționarea de către procuror a cauzei și atunci când reluarea este decisă exclusiv de către procuror, fie el acela care a soluționat inițial cauza, fie cel ierarhic superior lui. Pentru ipoteza când, după soluționarea cauzei de către procuror, reluarea are loc nu ca urmare a dispoziției procurorului, ci ca urmare a deciziei judecătorului (după restituirea în camera preliminară) un nou control judecătoresc asupra redeschiderii nu ar mai fi necesar, întrucât garanția caracterului echitabil este satisfăcută prin însuși controlul în procedura camerei preliminare.

Așadar, având această natură, de garanție cu privire la caracterul echitabil al procedurii, controlul judecătoresc asupra redeschiderii nu este o procedură în care judecătorul „să medieze” un conflict între procurorul de caz și cel superior lui, așa cum greșit susține autorul sesizării, ci are menirea să confirme că reluarea urmăririi

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

penale nu pune părțile ori vreun alt subiect procesual în situații injuste, abuzive, șicanatorii sau din altă cauză inechitabile.

Tot din această natură a procedurii rezultă și că verificarea de către judecător trebuie să aibă loc în toate situațiile în care urmărirea penală este redeschisă, întrucât rațiunea ei subzistă în oricare dintre ipoteze. Împrejurarea că redeschiderea a fost solicitată chiar de către unul dintre subiecții procesuali, și nu a fost dispusă din oficiu, nu înlătură rațiunea acestui control, care trebuie să intervină pentru verificarea caracterului echitabil al procedurii pentru ceilalți subiecți procesuali.

Această interpretare teleologică, menită să clarifice rațiunea instituției și, prin aceasta, să determine domeniul ei de aplicare, este întărită și de concluzia rezultând din interpretarea logică a art. 335 alin. (4), cu argumentul potrivit căruia acolo unde legiuitorul nu a introdus vreo distincție în cuprinsul normei, nicio distincție nu trebuie operată nici cu ocazia aplicării ei.

Prin urmare, procurorul este obligat să supună controlului judecătorului de cameră preliminară redeschiderea urmăririi penale în toate situațiile, indiferent dacă a dispus redeschiderea din oficiu sau ca urmare a plângerii unei persoane interesate.

Se cuvine adăugat că o atare concluzie nu creează vreo nejustificată diferență între tratamentul aplicat persoanei care, formulând plângere împotriva soluției de netrimitere în judecată își găsește rezolvarea intereselor legitime în cadrul parchetului (prin admiterea plângerii) și tratamentul aplicat persoanei care, respingându-i-se plângerea în cadrul parchetului, atacă soluția în fața judecătorului. În primul rând, pentru că succesiunea procedurilor în cele două situații nu realizează vreun „paralelism” al „gradelor de control”, așa cum caută să identifice autorul sesizării, controlul în cadrul parchetului și cel judecătoresc nefiind, în niciuna dintre cele două situații, grade diferite ale unei jurisdicții, care să reclame parcurgerea lor similară în cadrul ambelor proceduri. Apoi, pentru că, așa cum arătam, situațiile nu sunt comparabile: controlul judecătoresc din prima ipoteză vizează asigurarea caracterului echitabil al procedurii față de subiecții procesuali care nu au formulat plângere; în doua, controlul judecătoresc este o garanție a accesului la justiție al autorului plângerii, care se consideră vătămat printr-un act al procurorului.

**Pentru aceste motive,
În temeiul art. 475 – art. 477 Cod procedură penală,**

SOLICIT

Înaltei Curți de Casație și Justiție să dea următoarea dezlegare chestiunii de drept cu care a fost investită:

Dispozițiile art. 335 alin. (4) din Codul de procedură penală privind confirmarea de către judecătorul de cameră preliminară a redeschiderii urmăririi penale sunt aplicabile atât subsecvent exercitării din oficiu a controlului asupra soluției de netrimitere în judecată, de către procurorul ierarhic superior celui care a emis-o, cât și subsecvent exercitării acestui control la plângerea persoanei îndreptățite conform art. 336 din același cod.

PROCUROR GENERAL,

Tiberiu-Mihail NIȚU